

**LARS SAABYE CHRISTENSEN:
IDEALTID**

“Noen ganger fant foreldrene våre ut at de skulle stelle i stand noe moro for oss. Det var ikke særlig morsomt. Og det morsomste de visste å stelle i stand, var skirenn. Det gikk av stabelen på Gaustadjordene i januar, og foreldrene våre hadde det moro. De ivrigste av fedrene lå ute i telt natta før, for å passe på løypene, som de sa. Det var premiebord også, diplomer med tre navn nederst, knøttsmå pokaler og trøsteposer med IFA saltpastiller i. Men det teiteste var at vitsen var ikke å gå fortest. Vi skulle gå på idealtid.

Løypa gikk i en sløyfe fra jordet, gjennom skauen, ut på en åpning hvor vi kunne se Gaustad, og der stod gærningene i vinduene og heia vilt på oss, og så svingte sporet tilbake igjen, og når vi kom ut på jordet igjen, stod alle fedrene i de svære anorakkene sine og tok tida med smale øyne og rynker i panna, og mutterne vifta med termosar, matpakker, sure blodappelsiner og knallharde kokesjokolader, så ikke helt friske ut de heller.

Vi startet med tjue sekunders mellomrom, og det aller morsomste foreldrene våre fant på, var at de la ut merkelige greier langs løypa som vi skulle få øye på og huske i våre stille sinn. Det kunne være et par briller, et slips, en hanske eller kanskje en helsetrøye. Disse tingene hang i trær og lå i snøen, og når vi omsider kom til mål, måtte vi rapportere alt vi hadde sett, til to alvorlige fedre som hadde ligget ute i telt. På den måten skulle vi lære å se oss godt om og at hastverk er lastverk.

Sånn labba vi altså langs løypa, på rekke og rad, en klønete gjeng med dverger, puddingar og grønnskollinger som myste etter gjenstander som ikke hadde noe der å gjøre, og som skulle gå på en tid foreldrene våre hadde bestemt på forhånd, men som vi ikke visste. Sånt fant foreldrene våre på. De sa det var moro.

Jonny og jeg vant aldri. Jeg gikk for fort og så ingenting. Jonny gikk for sakte og så

altfor mye. Han kom alltid til mål og meldte fra om tomme brennevinsflasker, sigarsneiper og ølkorker. Da ble fedrene som hadde ligget i telt, sure, og Jonny ble diska. Ikke at han brydde seg noe særlig om det. For hvem ville ha et sånt diplom over senga, med Trysil-Knut på én ski og kjempestav, undertegna av vaktmesteren, dirigenten i skolemusikken og Jacobsen i kolonialen? I hvert fall ikke jeg og Jonny.

Den vinteren vi fylte tretten og hadde fått Bonna brekk til jul og røde rottefeller, nekta vi plent å stille. Men det hjalp ikke. Jonny kalte det skjebe, han hadde slått opp ordet i leksikonet, skjebe, han visste hva han snakket om. En kladdete søndag stod vi altså på Gaustadjordene igjen og fikk spikra startnummeret på anorakken, og det var for jævlig, vi var de eldste i gata nå, ryktet vårt stod på spill, og særlig gøy var det ikke å bli tatt for pudding når du var tretten. Jonny hadde en trang rynke fra høyre tinning til venstre øye og takka nei til samtlige appelsiner. Jeg var svett i nakken av skam. Men foreldrene våre hadde det moro.

– Vis hva dere er gode for! sa fatter'n og dunka meg fire ganger i ryggen.

– Og ha øynene med dere! ropte mutter'n. Jeg startet førti sekunder etter Jonny. Han ventet på meg bak første og beste gran. Jeg sklei ut av sporet og lot puddingene passere med øya på stilk.

– Har'u sett noe? spurte jeg.

– Førti gærne foreldre. 352 appelsiner, seks pokaler, åtte diplomer, nitten termosar og fire fyllesjuke fedre, sa Jonny surt og trakk opp to ascot fra anorakklomma.

Vi patta til det svei i gapet.

– Vi gir beng, sa Jonny plutselig.

– Gjør vi?

– Vi går til Kikut, for faen.

Det var det vi gjorde. Vi stappa nummerlappene ned i lomma og forsvant innover i Nordmarka. Det var en ganske bra følelse, å forsvinne innover i Nordmarka, bestemme farten selv, ta en annen løype enn den for-

eldrene hadde staka ut, gi fullstendig beng. Vi sa ingenting på hele turen, for Jonny og jeg behøvde ikke preike i et sett for å ha det ålreit. Vi bare hadde det ålreit. Etter et par timer durte vi over Bjørnsjøen, og så satt vi på Kikut med varm solbærsaft og en kvikk-lunsj på deling.

– Var nede i kjeller'n for å finne smøring, sa Jonny.

– Hva smurte du med?

– Og der nede fant jeg et gammalt fotoalbum. Et sånt fotoalbum, ikke sant?

– Ja jøss. Med fotografier i.

– *Gamle* fotografier. Av mutter'n og fatter'n. Da de var unge.

– Lå det nede i kjeller'n?

– Oppi en koffert. Og kofferten lå bak koksbingen, under en madrass som fatterns sykkel lå oppå.

– Fant du ikke smøringen, eller?

– Var bilder fra krigen. Hadde skrevet årstall og sårne greier. 1943. Jeg og Torbjørn på Otta. Hadde mutter'n skrevet.

– Torbjørn?

– Det er fatter'n min. Han heter Torbjørn. Så ikke særlig blodig ut den krigen, akkurat.

– Ikke?

– Bare budeier og digre geitoster. Men veit du hva? Jeg kjente dem ikke igjen.

– Foreldra dine?

– Niks. Hadde de ikke skrevet navnet under, kunne det vært hvem som helst. Kjente dem ikke igjen.

Jeg hentet mer solbærsaft, og da jeg satte meg, sa Jonny:

– Kan liksom ikke tenke meg. Kan liksom ikke tenke meg at mutter og fatter har vært kjæresten. De er'e på bildene, men. Får'e liksom ikke inn i hue.

– Ikke jeg heller, sa jeg. At mutter'n og fatter'n min har vært kjæresten, altså. Sikker på at fatter'n ble født med hatt på hue og veske under armen.

– At de puler, fortsatte Jonny og bøyde seg over bordet. Blir kvalm bare jeg tenker på det.

– Tenker du på det?

– Nei, sa Jonny. Men husker du den fotballkampen som ble avlyst i fjor?

– Da vi skulle spille på Dælenenga?

– Akkurat. En lørdag. Og da jeg kom hjem en time tidligere enn de trudde, lå mutter'n og fatter'n på sofaen midt i stua.

Jeg brakk det siste sjokoladestykket i to like deler. Men Jonny ville ikke ha.

– På sofaen? hvasket jeg.

– På sofaen. Og jeg brasa rett inn. Så bare de grå strømpene til fatter'n og skjorteflaket og mutter'n som skreik.

– Det var for jævlig.

– Ble ikke mye middag den dagen. Og da jeg skulle legge meg, kom fatter'n inn på rommet mitt. Veit du hva han sa?

– Nei. Åssen kan jeg vite det?

– Han sa at jeg hadde misforstått.

– Misforstått?

– Jepp. Det sa fatter'n. At jeg måtte ikke tro noe. Det var nemlig ikke sant det jeg hadde sett.

– Han sa ikke det?

– Jo. Han sa det dagen etter også.

– Men hva sa mutter'n din, 'a?

– Hun sa ikke noe på to uker. Og fatter'n kjøpte ny sofa om mandagen og ommøbler-te stua.

– Merkelige folk, sa jeg.

Det var da vi fikk øye på to jenter fra parallellklassen, Vivi og Merete. Vi sank litt sammen. De kom inn med håret fullt av snø, våte nikkenser og istapper i øyevippene. Varmen i rommet tente en brann i ansiktene deres, det stod liksom flammer opp langs kinene. Nå hadde de sett oss også. De kjøpte kakao og vafler. De satte seg ved bordet vårt.

Var ikke så lett å finne på noe smart å si sånn på sparket. Vi bare satt der og duva og sendte øyekast forbi hverandre. Men noen måtte si noe først, og noen var Jonny eller meg.

– Satt nettopp og prata om foreldra våre, sa jeg.

Jonny ga meg et reallt tupp med bek-

sømen under bordet og så ble det stille igjen. To kan holde kjeft, men fire, det blir ganske anstrengende i lengden.

- Dårlig føre, sa Jonny endelig.
- Særlig på Gaustad, sa jeg.
- Hva har dere smurt med? spurte Merete.

Vaselin og talkum, sa Jonny.

Og jentene lo. Hva skulle jeg gjort uten Jonny? Veit ikke, veit ikke. Vivi gredde vann ut av håret, og istappene smeltet i Meretes øyne og rant ned på gulvet. Så var det stille igjen. Men vi hadde sagt noe. Vi hadde sagt vårt. Nå var det deres tur.

- Er dere ikke med i rennet? spurte Vivi.
- Ikke faen, sa Jonny.
- Ikke faen, sa jeg. Det er bare for pud-

dinger.

Jentene så på hverandre, Jonny så ut av vinduet.

- Så dere er ikke puddinger altså, sa Merete.

Jeg begynte å brette sjokoladepapiret. Jeg bretta det tjue ganger. Det var rekord.

- Klart vi ikke er, sa jeg lavt, og prøvde å få øyekontakt med Jonny, men han hadde visst sett en elg utenfor som var i gang med å ete opp skia våre.

- Kanskje dere er redde for å tape, sa Vivi. Mot puddingene.

Da snudde endelig Jonny seg.

- Det rennet er helt råttent, sa han. For den som vinner, har egentlig tapt. Og det veit alle.

Jentene skjønte ikke det. Jonny måtte forklare nærmere.

- Idealtid, sa han. Vitsen e'kke å gå fortest. Vitsen er å gå passe sakte. Og det er en dårlig vits.

Jævla dårlig vits, sa jeg. Vi gidder ikke le av den engang.

- Nemlig, sa Jonny. Vi gidder ikke le av den.

- Men det kan vel være ganske gøy, sa Vivi.

- Gøy? Tenk deg en matteprøve, 'a? Hvis du klarer alle stykkene, får'u nuggen min.

Og hvis du bare klarer halvparten, får'u S pluss. Hva?

- Gruer meg til tentamen, sa Merete plutselig.

- Bare å ha med fuskelapp i strømpa og gå på dass, sa Jonny.

- Får dere gå inn alene? spurte Vivi.

Jonny så på meg. Nå måtte jeg si noe. Jeg sa noe.

- Gå inn alene?

- På dassen, vel.

- Vakta er med på pisser'n, sa Jonny. Men han bli'kke med inn på båsen. Er'u gærn.

Jonny spiste en vaffel med jordbærsyltetøy. Det gjorde jeg også.

- Det gjør vakten vår, sa Merete. Vi får ikke lov til å lukke døra.

Jonny og jeg så på hverandre, pressa vaflene ned og slapp pusten sakte ut. Det var min tur til å si noe igjen.

- Må dere, må dere sitte på dassen med klin åpen dør?

- Vi pisser ikke i renna sånn som dere, sa Vivi.

- Nei. Klart ikke. Klart ikke det.

- Jeg er dårligst i brøk, sa Jonny stille.

Og så sa vi ikke særlig mer før vi dro hjemover. Og vi sa ikke så mye da heller. Himmelen begynte å gløde over granskauen, akkurat som ansiktene til Vivi og Merete, da de kom inn i rommet og vi så dem, før de hadde sett oss. Det var ganske vakkert, men det kunne jeg ikke si. Det var mye jeg egentlig kunne si, men som jeg aldri sa. Jeg kunne skrive en hel bok om alt jeg ikke har sagt, om alt jeg pønska ut når det var for seint, smarte ting. Og jeg kunne skrevet et leksikon om alt jeg ikke gjorde, men som jeg planla å gjøre, etterpå, inni hue, i drømmene, aleine, når sjansen var over og alle hadde gått hjem.

Men ved Bjørnehytta var det en skråning, en slak skråning bak noen tette trær som stod dyppet i snø, som svære softis. Det gikk ikke noen spor dit, vi tråkket løypene selv, det bare ble sånn, hjertet mitt ristet, stavene skalv, men det var ingen vei utenom, var vel

dette som var skjebne, og et øyeblikk lengtet jeg tilbake til rennet, til idealtiden, til diplomer med Trysil-Knut og sure blodappelsiner og IFA-pastiller.

Vi satte oss der, i skråningen, et stykke fra hverandre, Jonny og Merete, Vivi og jeg. Hun bøyde seg over meg, det smakte tygg gummi av henne, gul zip, varm sjokolade og svette, ei jentes svette, det var ikke som stan-ken i garderoben på gymmen, niks, den var blandet ut, med hår, lepper og parfyme. Veit ikke hva det smakte av meg, kanskje blå swix, knekkebrød og sure sokker, sannsynligvis. Vi lå der i snøen, Vivi holdt hånden rundt nakken min, og hun var sterkere enn jeg trodde, for jeg hadde sett henne kaste liten ball på Frogner stadion høsten før, og den landet på ni og en halv meter. Kroppen min hovna, jeg hovna, jeg este ut, og tungen var stiv av kulde. Så smeltet den, den bare rant omkring i munnen min, tinte som en frossen saftpose, og vi dytta mot hverandre, vi lå i snøen, og hendene mine gikk på egen hånd. Jeg rota i anorakklomma hennes, jeg fant en grønn kam, en leppestift, appelsinskill, et trikkekort, to skiremmer i norske farger, en blyant og tre hårnåler. Så fant jeg brystene hennes, og plutselig lå hun helt under meg, hun vridde litt på seg, lagde en halv engel i snøen. Jeg hadde ikke tatt av meg skiene, jeg lå over henne, som en hopper, i et heller rotete svev og jeg landa på kulen.

– Nei, sa hun lavt.

– Nei?

– Nei.

Så reiste vi oss, alle fire, som forvirrete dyr fra hver vår gruppe. Jeg lurte på hvor lang tid det egentlig hadde tatt, men torde ikke se på klokka. Jeg børstet snø av Vivis rygg. Jonny børstet snø av Meretes rygg. Vi fant løypa og fortsatte hjemover, som om ingenting hadde hendt. Vivi og Merete tok banen fra Sognsvann. Sånn var det. De spent skia fast, lo, og forsvant inn i vogna. Vi ble stående og vinke etter dem.

– Jøss, sa Jonny.

– Ja jøss, sa jeg.

Han så på klokka.

– Nå er de dritforbanna.

– Hvem?

– Hvem trur du? Foreldra våre.

– Klart. Hvor mye er'n?

– Halv seks.

– Halv seks! Nå blir'e kjeft. Mye og lenge.

Vi staka som gale over mot Gaustadjordene, mens mørket la flate skygger langs løypa. Premiebordet var rigga ned, appelsinskillene rydda bort, pokalene delt ut og målsnoren var røket. Men der løypa startet, stod det fire mennesker, i en tett klynge. Det var foreldra til Jonny og foreldra mine. Vi glei mot dem med lave huer og høy puls. Vi ventet oss det verste. Vi bremsa opp i hver vår plog. De snudde seg mot oss, kunne nesten ikke se ansiktene deres.

– Hatt en fin tur? spurte fatter'n.

Jeg så på Jonny.

– Joa, sa jeg.

– Vært langt? spurte fatter'n til Jonny.

– Joa, sa Jonny. Ganske.

– Fint føre? spurte mutter'n.

Jonny så på meg.

– Fint i høyden, sa jeg.

– Glapp litt i motbakkene, sa Jonny. Men det gikk bra nedover.

– Behøver vel ikke spørre om hva dere har sett langs løypa, sa fatter'n hans.

Nå så både Jonny og jeg på hverandre. Jeg skulle til å svare, det vi så i fjor, helse-trøya, brillene, hanskene, eksospotta. Men da var Jonny allerede i farta, og foreldra våre lo, de lo godt. Jeg spurta etter ham, og bak oss kom de, de lo fremdeles.

Vi fant Majorstua, hekta skiene på Frognertrikken og satte oss bakerst.

– Merkelig, sa Jonny, stille.

– Klin kokos, sa jeg. Hva skjer?

– Har tørna for dem.

– Tørna og klin kokos. Kanskje de ikke tålte appelsinene?

De kom på og satte seg forrest. De kikket bakover mot oss og smilte og vinket. Vi lot

som om vi ikke kjente dem.

- Vil heller ha kjeft, hvisket Jonny.
- Ja, sa jeg. Bedre med kjeft. Åffer kjefter de ikke? De kjefter alltid.

Så startet trikken, Jonny pekte mot Durex-reklamen på Vinkelgården og la fingrene i kryss over nesa.

- Blei det noe på deg? spurte han.
- Joa.
- Samma her.
- Jævla mye de har i anorakklommene.
- Ja. Jævla mye.

Jeg, mutter'n og fatter'n gikk av på Frogner plass. Jeg brukte det andre fortauet. Vi hadde koteletter til middag, og desserten var sjokoladepudding. Jeg orka bare ikke. Jeg sa jeg var mett. Jeg klarte ikke å stange skjeen gjennom den tjukke hinnen på toppen og så

høre den sleipe lyden når den forsvant i noe bløtt som disset og skalv. Og jeg orka ikke se på bildene fra julaften, som fatter'n endelig hadde fått fremkalt, orka ikke, for det var forbi, og jeg tålte ikke de svære smilene og gavene jeg ikke hadde bruk for, nei.

Nå lo de ikke mer.

- Christian, da, sa mor. Har det skjedd noe?

Jeg gikk og la meg. Jeg tror jeg drømte noe om klokker, at jeg stod inne i urmakerforretningen på Drammensveien, dit far tok meg med en gang, men nå var jeg aleine, og klokkene tikket fra alle kanter og ingen viste samme tid. Så våknet jeg av en annen drøm, den gamle drømmen, jeg gikk på ski, men med bare en stav, og jeg hadde akkurat kommet fram. Lakenet var vått ved siden av meg. Jeg stod opp, reiv lakenet av senga, hengte det ut til tørk over karmen. Det var nesten morgen, et ganske fint lys var på vei, og da så jeg lakenene som hang ut av alle de andre vinduene, hvite, våte lakener, en søndag morgen, på Skillebekk, vi vinka til hverandre, alle gutta, og visste at det var enda noen timer til foreldrene våre fant det for godt å våkne.

